

УДК 338.64

Понамарева О.Б.*старший викладач**кафедри фінансів суб'єктів господарювання та страхування
Університету митної справи та фінансів***Кононова К.А.***студентка**Університету митної справи та фінансів***Склярів О.О.***студент**Університету митної справи та фінансів*

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СТРАХОВОГО РИНКУ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF VEHICLE INSURANCE MARKET IN UKRAINIAN

АНОТАЦІЯ

Ураховуючи вплив наявних проблем в економіці країни на стан функціонування страхового ринку, виникають питання щодо структурування ринку автотранспортного страхування та його збалансованості. Метою дослідження є виявлення тенденцій розвитку автотранспортного страхування. Дослідження структурування та виявлення основних тенденцій показників діяльності ринку автотранспортного страхування дозволяє визначити вектори перспективних змін. У статті проведено аналіз страхування на ринку автотранспортних засобів України. Проаналізовано динаміку надходження валових страхових премій та валових страхових виплат у 2014–2016 роках. З'ясовано, що автострахування має дуже перспективну тенденцію росту. З'ясовано склад страхових премій та страхових виплат, визначено питомі частки показників у загальному підсумку. Наведено прогноз щодо подальших змін на ринку страхування автотранспортних засобів.

Ключові слова: автомобільне страхування; ринок автострахування; страхові премії; страхові виплати; КАСКО; Зелена картка.

АННОТАЦИЯ

Учитывая влияние имеющихся проблем в экономике страны на состояние функционирования страхового рынка, возникают вопросы по структурированию рынка автотранспортного страхования и его сбалансированности. Целью исследования является выявление тенденций развития автотранспортного страхования. Исследование структурирования и выявления основных тенденций показателей деятельности рынка автотранспортного страхования позволяет определить векторы перспективных изменений. В статье проведен анализ страхования на рынке автотранспортных средств Украины. Проанализирована динамика поступлений страховых премий и валовых страховых выплат в 2014–2016 годах. Выяснено, что автострахование имеет очень перспективную тенденцию роста. Определен состав страховых премий и страховых выплат, удельные доли показателей в общем итоге. Приведен прогноз того, что касается дальнейших изменениям на рынке страхования автотранспортных средств.

Ключевые слова: автомобильное страхование; рынок автострахования; страховые премии; страховые выплаты; КАСКО; Зеленая карта.

ANNOTATION

Taking into account the influence of existing problems in the country's economy on the state of the insurance market functioning, questions arise regarding the structuring of the motor transport insurance market and its balance. The purpose of the study is to identify trends in the development of motor insurance. The study of structuring and revealing the main trends of the indicators of the

motor transport insurance market allows determining the vectors of perspective changes. The article analyzes the insurance of the market of motor vehicles of Ukraine. The dynamics of receipt of gross insurance premiums and gross insurance payments in 2014–2016 is analyzed. It has been found that motor insurance has a very promising growth trend. The composition of insurance premiums and insurance payments was determined, specific shares of indicators in general were determined. The forecast is provided for further changes in the motor vehicle insurance market.

Keywords: car insurance; auto insurance market; insurance premiums; insurance payments; CASCO; Green card.

Постановка проблеми. Проблемою статті є недостатня освіченість населення у питаннях страхування, недостатній інтерес щодо забезпечення себе таким видом захисту та відсутність заходів, що висвітлюють ці питання для суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомим внеском у розвиток страхового ринку та становлення транспортного страхування стали історичні, практичні та логічні дослідження вітчизняних і зарубіжних учених В. Томіліна, Н. Ляшенко, О. Яцун, Г. Кравчук, О. Самохвалова, А. Казакова, Ж. Лемера, В. Шахова, А. Медведєва, А. Міллермана, Р. Юлдашева, В. Богаченко, О. Зальцова, А. Соболева, О. Козьменко.

Окремі аспекти розвитку автотранспортного страхування в Україні висвітлено в багатьох вітчизняних наукових працях. Зокрема питанням засад формування ринку страхування в умовах перехідної економіки присвячено наукові праці В. Ручкіної [2] та О. Мухіної [3], вплив фінансово-економічної кризи на ринок страхових послуг та шляхи подолання наслідків кризи розкрила у своїй роботі Л. Позднякова [4]. Тому зв'язку зі стрімкими змінами, що відбуваються в економіці України дослідження ринку автотранспортного страхування набуло вагомого значення.

Мета статті полягає в детальному аналізі показників страхової діяльності страхових організацій на території України у сфері автостра-

хування. Стаття приймає освітній характер та висвітлює питання автострахування на території України, види цього страхування, а також показники діяльності.

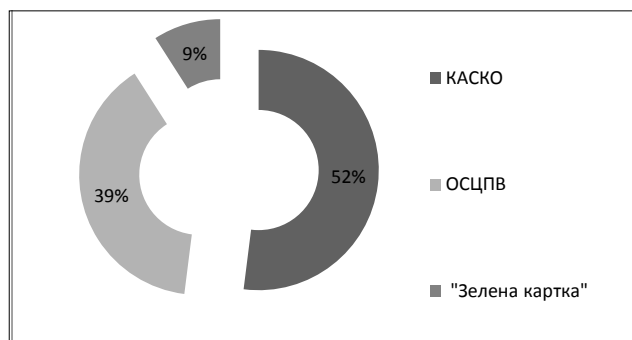

Рис. 1. Валові страхові премії 2014 року

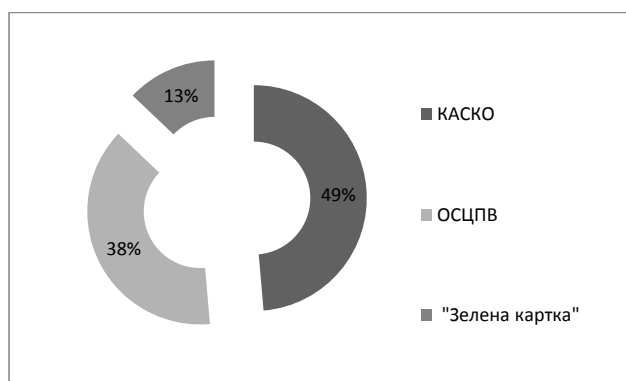

Рис. 2. Валові страхові премії 2015 року

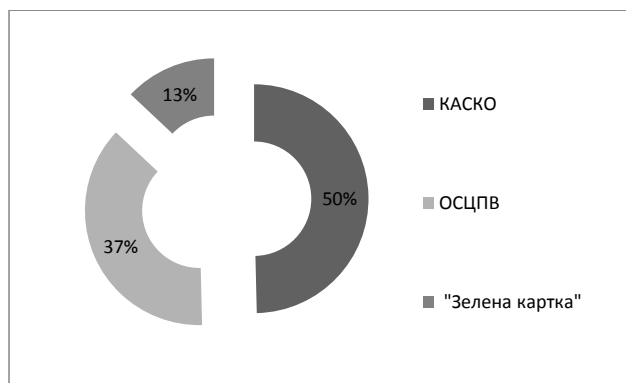

Рис. 3. Валові страхові премії 2016 року

Виклад основного матеріалу дослідження. Автотранспортне страхування можна вважати комплексом страхових послуг, що надаються користувачам автотранспортних засобів, а також третім особам (вигодонабувачам), які є безпосередніми учасниками дорожнього руху. Метою цих послуг є забезпечення захисту майнових прав та особистих інтересів учасників дорожнього руху.

Об'єктом автотранспортного страхування виступає майновий інтерес фізичної чи юридичної особи, пов'язаний з експлуатацією автотранспортних засобів на випадок втрати вартості майна, а також життя, здоров'я, працездатності страхувальника або застрахованих осіб у разі настання страхового випадку [6].

Динаміка основних показників страхування автотранспорту пов'язана зі страхуванням наземного транспорту, страхуванням цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за внутрішніми договорами та за міжнародними договорами. Статистичні дані наведені в таблицях 1 та 2 [7].

Важливими показниками стану ринку виділимо страхові премії та страхові платежі, які дають змогу об'єктивно оцінювати діяльність страхових компаній на страховому ринку. У таблиці 1 наведено статистичні дані щодо отримання страховими компаніями страхових премій у галузі автострахування.

Провівши розрахунки, можемо визначити основну динаміку змін страхових премій. Згідно з даними таблиць, за 2015 рік обсяг валових страхових премій з автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») збільшився на 20,0%. Надходження валових страхових премій під час страхування наземного транспорту (КАСКО) за 2015 рік збільшилося на 12,2% порівняно з 2014 роком і становило 3 827,4 млн. грн., під час страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів обсяг валових страхових премій збільшився на 18,5% і становив 3 028,5 млн. грн.

За 2016 рік обсяг валових страхових премій з автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») збільшився на 17,9%. Надходження валових страхових премій при страхуванні наземного транспорту за 2016 рік збільшилося

Таблиця 1
Динаміка надходження валових страхових премій у автострахування за 2014–2016 роки

	Валові страхові премії, млн. грн.			Темпи приросту премій, %	
	2014	2015	2016	2015/2014	2016/2015
Страхування наземного транспорту (далі – КАСКО)	3410,8	3827,4	4604,0	12,2	20,3
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (далі – ОСЦПВ)	2554,8	3028,5	3468,1	18,5	14,5
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за міжнародними договорами) «Зелена картка»	594,4	1015,7	1205,4	70,9	18,7
Усього	6560,0	7871,6	9277,5	20,0	17,9

на 20,3% порівняно з 2015 роком і становило 4604,0 млн. грн., під час страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів обсяг валових страхових премій збільшився на 14,5% і становив 3 468,1 млн. грн.

Таким чином, обсяг валових страхових платежів під час страхування наземного транспорту за 2016 рік становив 4604,0 млн. грн., що на 34,98% більше, ніж за 2014 рік (3410,8 млн. грн.). Обсяг валових страхових виплат під час страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів у 2016 становив 3 468,1 млн. грн., що на 35,75% більше ніж за 2014 рік (2 554,8 млн. грн.). Обсяг обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів становив 1 205,4 млн. грн., що на 102,79% більше ніж за 2014 рік (594,4 млн. грн.). Структура валових страхових премій у секторі автострахування представлена на рисунках 1, 2, 3.

За цими рисунками можна зробити висновок, що частка КАСКО у 2015 році збільшилася на 4% (порівняно з попереднім роком) і залишилась на тому самому рівні у 2016 році. В аналізованому періоді спостерігається зниження частки ОСЦПВ (з кожним роком частка зменшується на 1%). Найбільшу частку у всіх роках складає «Зелена картка», її показники коливаються в межах 50% загальних премій.

У таблиці 2 наведено статистичні дані зі здійснення страховими компаніями страхових виплат у галузі автострахування.

Провівши розрахунки, можемо визначити основну динаміку змін страхових виплат. Згідно з даними таблиць, за 2015 рік обсяг валових страхових виплат зріс на 10,9%. Обсяг валових страхових виплат при страхуванні наземного транспорту (КАСКО) за 2015 рік становив 1803,7 млн. грн., що на 6,8% більше за 2014 рік; обсяг валових страхових виплат під час страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) станом на 2015 рік становив 1 101,5 млн. грн., що на 11,5% більше, ніж за 2014 рік. Обсяг обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів становив 27,8 млн. грн., що на 16,01% менше за 2014 рік.

За 2016 рік обсяг валових страхових виплат зріс на 21,4%. Обсяг валових страхових виплат під час страхування наземного транспорту (КАСКО) за 2016 рік становив 2050,1 млн. грн., що на 13,7% більше за 2015 рік; обсяг валових страхових виплат під час страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) становив 1 407,3 млн. грн., що на 27,8% більше за 2015 рік. Обсяг обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів становив 34,1 млн. грн., що на 45,7% більше за 2015 рік.

Таблиця 2

Динаміка приросту валових страхових виплат автострахування за 2014–2016 роки

	Валові страхові виплати, млн. грн.		Рівень валових страхових виплат %			Темпи приросту виплат, %		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2015/2014	2016/2015
Страхування наземного транспорту (КАСКО)	1689,2	1803,7	2050,1	49,5	47,1	44,5	6,8	13,7
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ)	987,9	1101,5	1407,3	38,7	36,4	40,6	11,5	27,8
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за міжнародними договорами) «Зелена картка»	196,8	282,0	410,9	33,1	27,8	34,1	43,3	45,7
Усього	2873,9	3187,2	3868,3	43,8	40,5	41,7	10,9	21,4

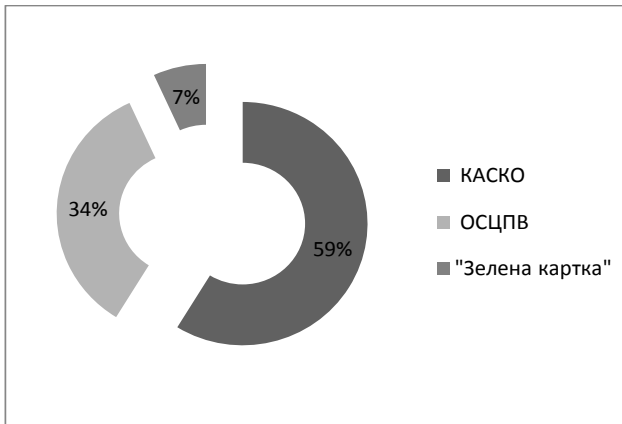

Рис. 4. Валові страхові виплати 2014 року

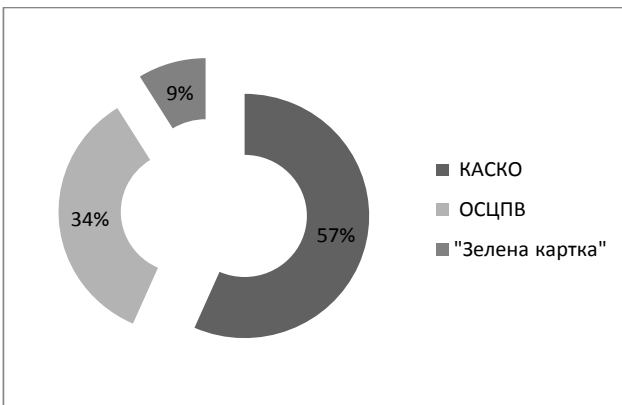

Рис. 5. Валові страхові виплати 2015 року

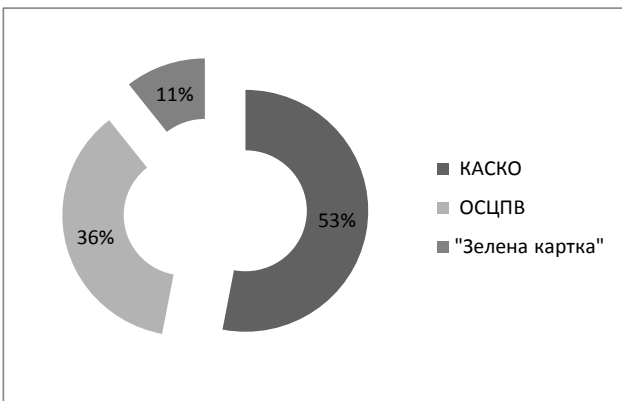

Рис. 6. Валові страхові виплати 2016 року

Таким чином, обсяг валових страхових виплат під час страхування наземного транспорту (КАСКО) за 2016 рік становив 2 050,1 млн. грн., що на 21,37% більше, ніж за 2014 рік (1 689,2 млн. грн.). Обсяг валових страхових виплат під час страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) у 2016 становив 1 407,3 млн. грн., що на 42,45% більше за 2014 рік (987,9 млн. грн.). Обсяг обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів становив 34,1 млн. грн., що на 3,02% більше за 2014 рік.

Структура валових страхових виплат у секторі автострахування представлена на рисунках 4, 5, 6.

За цими рисунками можна зробити висновки, що частка КАСКО збільшилася з 7% до 11%, але частка страхових премій усе ще перевищує частку страхових виплат. Частка виплат ОСЦПВ збільшилася з 34% до 36%, але в аналізованому періоді спостерігається зниження частки премій. У 2016 році частка страхових премій перевищує частку страхових виплат лише на 1%. Найбільшу частку у виплатах у всіх роках займає «Зелена картка», але спостерігається тенденція до зниження частки виплат у загальній структурі виплат (зменшення з 59% до 53%).

Висновки. Переглянувши усі проаналізовані дані, можна сказати, що автострахування має дуже перспективну тенденцію зростання, що року кількість страхових премій зростає, що не може засмучувати, бо це свідчить про збільшення довіри населення до збереження своїх зароблених коштів шляхом страхування свого майна. Таке прагнення означає зростання усвідомленості народу, їхнє прагнення до безпечного та поступового зростання рівня життя. Тож, дуже приємним є саме той факт, що люди самі мають бажання страхувати засоби пересування та роблять це власноруч, а не за примхою держави і не з причин обов'язковості. Про це свідчить показник договорів зі страхових премій із добровільного страхування (КАСКО), котрий значно перевищує показник обов'язкового страхування (ОСЦПВ) та складає 2 050,1 млн. грн. та 1 407,3 млн. грн., що становить різницю приблизно у 31,35%.

Звичайно, можна зробити прогноз, що цей напрям страхування не втратить свою актуальність, а буде лише розвиватися, щороку дивуючи нас новими показниками страхових премій. У свою чергу страховим компаніям необхідно виправдати покладені на них обов'язки та не зіпсувати вибілене сьогодні ім'я страховальників. Упоратися з керуванням своїх тарифів та оцінкою ризиків, прорахунками та обслуговуванням тепер є їхньою головною метою.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Лесик Л. Тенденції та проблеми розвитку ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в умовах економічної кризи. Актуальні проблем и економіки. 2010. № 2 (104). С. 214–219.
2. Мухіна О. Страховий ринок України: стан та проблеми розвитку. Інвестиції: Практика та досвід. 2010. № 3. С. 50–52.
3. Онищенко Н. Методи регулювання ринку транспортного страхування України. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури : зб. наук. пр. Київ: НАУ, 2003. Вип. 10. С. 108–114.
4. Позднякова Л. Проблеми розвитку страхового ринку України і шляхи їх розв'язання в сучасних умовах. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 6. С. 250–254.

5. Сіліна Г. Ринок автостраховання України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх розв'язання в сучасних умовах. Вісн. Дніпропетров. ун-ту. Серія «Економіка»: зб. на ук. пр. 2010. Вип. 4 (3). С. 49–54.
6. Яворська Т. Страхові послуги : навч. посібник. Київ: Знання, 2008. 350 с.
7. Статистика страхового ринку України. URL: www.forinsurer.com/stat.